

Hoogbegaafd zijn als werknemer: hoe ga je daarmee om?

Ben jij hoogbegaafd? Zo ja, vertel je dat vaak aan anderen? Zo nee, ken jij veel mensen die hoogbegaafd zijn en daar graag over vertellen? Grote kans dat jouw antwoord op beide vragen nee is. En dat kan in werksituaties behoorlijk wat problemen opleveren.

Taboe op hoogbegaafdheid

Het onderzoek dat Van Casteren uitvoert is uniek: er is nog amper onderzoek gedaan naar het functioneren van hoogbegaafde werknemers. „Er

heerst echt nog een taboe op hoogbegaafdheid“, weet Van Casteren. „Mensen durven op hun werk niet te bespreken dat ze heel erg slim zijn, ze schamen zich ervoor en zijn bang arrogant te worden genoemd of als opschepper te worden bestempeld. Vaak horen zij al van jongs af aan 'doe maar normaal', dus als zij gaan werken zit dat er al behoorlijk ingebakken; praat er maar niet over.“

Weinig gedeelde interesses

Over praten gesproken; ook een praatje maken op de werkplek kan voor een hoogbegaafde werknemer lastig zijn en ervoor zorgen dat hij of zij buiten de groep valt. Van Casteren: „Wat ik van de hoogbegaafde werknemers die ik heb gesproken hoor, is dat er vaak weinig gedeelde interesses zijn met collega's. Veel hoogbegaafden ondernemen naast hun werk, dat soms niet uitdagend genoeg is, allerlei andere dingen om hun 'hoofd bezig te houden'. De mensen die ik sprak zijn druk bezig extra kennis te vergaren, bijvoorbeeld door het volgen van opleidingen en cursussen. Vaak zijn dat soort tijdsbestedingen niet zo geschikt voor praatjes bij de koffieautomaat.“

Behoeftte aan autonomie

Hoogbegaafde werknemers die niet (genoeg) uitgedaagd worden op hun werk en zich vervelen, lopen het risico op een burn-out of een bore-out. „Hoe minder zij zelf kunnen bepalen wat, wanneer, hoe en met wie zij het werk uitvoeren, hoe groter de frustratie wordt“, weet Van Casteren. „Hele intelligente mensen hebben vaak behoefte aan autonomie: zij willen de kans krijgen om zelf sturing te geven aan hun werkweek en ze kunnen heel goed zelf bepalen hoe zij het werk uitvoeren.“

Tips voor werkgevers

Van Casteren heeft wel een aantal adviezen voor werkgevers die hoogbegaafde werknemers onder hun hoede hebben. „Vraag aan je werknemer: wat heb je nodig? Bied de benodigde faciliteiten. Wees duidelijk en geef een doel aan. Laat de weg er naartoe los: slimme mensen hebben vaak een andere manier van denken en ondernemen andere denkstappen dan anderen. Heb vertrouwen in dat proces en in de uitkomst.“

In zelfsturende teams werken is voor hoogbegaafden vaak niet prettig, weet de promovenda. „Dan moeten ze voortdurend zichzelf toelichten en 'ondertitelen': anderen kunnen hun denkproces niet volgen en de hoogbegaafde zelf raakt gefrustreerd omdat het team 'niet snel genoeg' gaat.“

Tips voor hoogbegaafde werknemers

Wat kun je als hoogbegaafde werknemer doen om wel begrepen te worden op je werk? „Je hoeft niet per se naar je werkgever te rennen en te roepen dat je hoogbegaafd bent. Je kunt wel aangeven waar je tegenaan loopt en duidelijk benoemen waar je sterke kanten zitten: je snelle en oplossingsgerichte manier van denken, je innovatiekracht, je talent om processen snel te doorgronden en te verbeteren. Kortom, zeg tegen je werkgever: 'dit kan ik en zo kun je mij beter inzetten'. Bij elk bedrijf zijn werkzaamheden die veel werknemers lastig vinden, maar waar een hoogbegaafde werknemer graag zijn tanden inzet. Daar wordt iedereen dus gelukkig van.“

Tips voor hoogbegaafde jongeren en hun ouders

Als hoogbegaafde werknemer staat je dus heel wat te wachten. Kunnen hoogbegaafde jongeren worden voorbereid op eventuele problemen bij het toetreden tot de arbeidsmarkt?

Van Casteren: „De grootste uitdaging voor hoogbegaafde kinderen, jongeren en jongvolwassenen op school is vaak: in het systeem blijven. Zij hebben vaak moeite met de **executieve functies**: de denkprocessen die anderen gebruiken om activiteiten te plannen en te organiseren. Veel slimme jonge mensen plannen hun werk niet; ze hoeven vaak niet veel te leren om hun tentamens te halen en leren

dus ook nooit hun studiewerk in te plannen. De discipline om werk af te maken ontbreekt dan ook en dat levert op een werkplek problemen op. Leer dus wél die **executieve functies**: ga aan de slag met leren, plannen, organiseren, structuur en discipline. En: verzand niet in perfectionisme."

'Zoek zelf uitdaging op'

En als het op die werkplek allemaal niet lukt? Niet iedereen belandt in een werksituatie die volledig passend is. „Zoek de uitdaging buiten je werk. Doe studies die je interesseren, vind een creatieve hobby. Sommige hoog-intelligente mensen bouwen voor hun lol apps, of zijn ontzettend met kunst bezig. Ik ben mensen tegengekomen die in het dagelijks leven buschauffeur zijn maar daarnaast met twee of drie studies tegelijk bezig zijn."

'Zoek elkaar op'

Het kan eenzaam zijn, zo'n leven dat enigszins afwijkt van de norm. Zoek elkaar op is dan ook nog een advies dat Van Casteren hoogbegaafde jongens en meisjes, mannen en vrouwen kan meegeven. „Er zijn bijvoorbeeld in het hele land HB-café's." Op de website <https://ihbv.nl/>, het Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen vind je die café's én veel informatie over hoogbegaafdheid.

Patricia van Casteren, psychologe bij Ascender, hoopt aan Tilburg University te promoveren op dit onderwerp; zij brengt in kaart waar werkende hoogbegaafden behoefte aan hebben, wat ze op de werkvloer tegenkomen en wat werkgevers kunnen doen om hoogbegaafden duurzaam inzetbaar te houden.

Bron: gezondheidenco.nl april 2018

HELPEN HULPMIDDELEN TER VERBETERING VAN DE PRIKKELVERWERKING BIJ KINDEREN?

Sommige leerlingen hebben concentratieproblemen doordat ze binnenkomende prikkels op een andere manier verwerken. Het onderwijs kent een hele reeks hulpmiddelen om de kinderen te helpen om met hun te hoge óf te lage prikkeldrempel om te gaan. Maar of die ook werken, is nooit wetenschappelijk onderzocht. Een team van het Welten-instituut en Universiteit Maastricht gaat dat met steun van het NRO onderzoeken. Dit meldt Open Universiteit.

Concentratieproblemen van leerlingen kunnen hun schoolprestaties nadelig beïnvloeden. Soms ligt een primaire stoornis hieraan ten grondslag, zoals adhd of een leerstoornis. Het kan ook te maken hebben met de manier van prikkelverwerking. Hierbij is de drempel waarbij kinderen prikkels zoals geluiden en bewegingen ervaren bij iedereen anders. Bij een te hoge of juist te lage prikkeldrempel kunnen kinderen problemen ervaren.

Het onderwijs kent een hele reeks hulpmiddelen om de leerlingen te helpen om met hun te hoge of te lage prikkeldrempel om te gaan. Een onderzoekskernteam van het Welten-instituut en Universiteit Maastricht gaat de effectiviteit van deze hulpmiddelen onderzoeken in samenwerking met scholen, gemeenten en ergotherapeuten. Dit onderzoek is tweevoudig: in het eerste deel wordt gekeken wat al bekend is over het verband tussen **executieve functies** (zoals inhibitie: het onderdrukken van prikkels), sensorische prikkelverwerking en schoolprestaties en welke interventies en hulpmiddelen het onderwijs kan inzetten. Het tweede deel bestaat uit een experiment waarbij verschillende hulpmiddelen worden getest tijdens een toets over rekenen en begrijpend lezen. Ook wordt onderzocht welk hulpmiddel het best past bij ieder prikkelverwerkingspatroon. De onderzoekers willen hiermee inzicht geven in welk hulpmiddel bij welk kind het best past, en hopen dat de resultaten ook in het onderwijs gebruikt kunnen gaan worden.

Bron: Nationale Onderwijsgids maart 2018

Leerlingen hebben nog geen twee uur per week gym

Dit is niet gestegen, ondanks het geld dat Rutte II ervoor uittrok, blijkt uit onderzoek van het Mulier Instituut. "Schoolleiders vinden gym heel belangrijk, maar krijgen de roosters niet altijd rond. Basisschoolleerlingen sporten veel minder dan drie uur per week, wat het vorige kabinet (Rutte II) nog wel voor ogen stond. Er is geen verschil tussen het aantal gymlessen in het afgelopen schooljaar en vier jaar eerder. Dat staat in het rapport 'Voorstudie naar de relatie tussen sport en bewegen op school en schoolprestaties' dat onlangs is gepubliceerd, op verzoek van het Ministerie van OCW.

De wens van Rutte II werd in 2014 vastgelegd in een bestuursakkoord, waarin een minimum van twee uur gym werd afgesproken en scholen beloofden te streven naar drie uur. Hier werd 8 miljoen euro voor uitgetrokken, maar dit heeft niet geresulteerd in meer gymlessen. In het huidige regeerakkoord dat in oktober werd gepresenteerd zijn de extra uren gymles verdwenen.

Evenveel gymlessen

Het rapport van het Mulier Instituut voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek meldt dat er geen verschil is in het aantal gymlessen tussen schooljaar 2012-2013 en schooljaar 2016-2017. De groepen drie tot en met acht sporten gemiddeld 89 minuten, in beide schooljaren exact hetzelfde. De kleuters bewegen 8 minuten minder dan vier jaar geleden: 113 minuten in plaats van 121 minuten.

Gymleraar of leerkracht

De leerlingen sporten vaak zonder begeleiding van een gymvakleerkracht. Bij de kleuters staat in 77 procent van de gevallen de reguliere leerkracht voor de klas. Bij de andere groepen gaat het om 40 procent van de gymlessen die de groepsleraar verzorgt. Bij deze oudere groepen wordt 27 procent door een gymleraar gegeven. Het aantal docenten lichamelijke opvoeding op basisscholen is overigens wel gestegen, vooral in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag, meldt het AD.

Relatie sport en bewegen en schoolprestaties

Het rapport van het Mulier Instituut concludeert dat de positieve causale relatie tussen sport en bewegen op school en sportprestaties (nog) niet duidelijk is. Resultaten zijn niet eenduidig en kwalitatief beter en langdurig onderzoek is nodig. Wel is duidelijk dat sport en bewegen op school geen negatief effect heeft op schoolprestaties. En dat het juist positieve effecten heeft op motorische en beweegvaardigheden, fitheid, hersenstructuur en [\(executieve\) functies](#).

AVS-voorzitter Petra van Haren hierover in EenVandaag: "Schoolleiders vinden gym heel belangrijk, maar krijgen de roosters niet altijd rond. En als je berekent hoeveel het kost om een vakdocent nog een uur extra les te laten geven, ben je als school 250 tot 275 miljoen euro kwijt. Die 8 miljoen van Rutte II was slechts een druppel op de gloeiende plaat. Niet alle scholen hebben bovendien genoeg bevoegde leerkrachten. Ook hebben veel scholen een beperkte tijd waarin ze van de gymzaal gebruik kunnen maken."

Dit is er mis met het onderwijs

'Ik moet het opzoeken: SWPBS staat voor Schoolwide Positive Behavior Support'

Voor iemand die de afgelopen decennia het nieuws een beetje heeft gevolgd, is het een bekend verschijnsel. De Onderwijsinspectie concludeert dat de kwaliteit van het onderwijs afglijdt en de VO-raad reageert met een halve ontkenning en een vraag om meer geld. Als buitenstaander vraag ik me telkens af wat er nou eigenlijk aan de hand is met het Nederlands onderwijs.

Ik besluit deze keer zelf op onderzoek uit te gaan, google de dichtstbijzijnde basisschool en download hun Schoolgids Onderwijsinhoudelijk. Het mission statement - streven wij ernaar bla bla bla - sla ik over en begin te lezen bij het eerste hoofdstuk, dat over hun vier kernwaarden gaat: Samen, Verantwoordelijkheid, Creatief, Positieve bekrachtiging.

Positieve bekrachtiging

Hm, niets over rekenen en lezen. Even verder kijken. Wat staat er achter Samen? Kinderen leren door, van en met elkaar. Laat ik nou denken dat leerkrachten kinderen leren. Verantwoordelijkheid dan? Dat klinkt meer naar het degelijke onderwijs dat ik nog heb gekend. Ik lees: 'Wij geven kinderen eigenaarschap en leren ze verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces'. Prompt krijg ik medelijden met het zesjarige bedplassertje dat wordt aangesproken op zijn eigenaarschap. Bij Creatief staat dat de school de kinderen de mogelijkheid biedt om hun emoties en mening te uiten. Volgens mij is dit een primaire opvoedtaak van ouders, niet van een basisschool. Bovendien is een klas met dertig kleine kinderen nou niet de meest geëigende locatie voor het uiten van emoties. Tenminste niet als je ook nog wilt lesgeven. Tenslotte Positieve bekrachtiging: 'Wij willen dat een kind zich veilig en gewaardeerd voelt. Dit doen we door het nastreven van de afspraken van SWPBS waarbij het positief bekrachtigen van goed gedrag en het geven van positieve feedback centraal staat'.

Actief burgerschap (voor 6-jarigen)

Ik moet het opzoeken: SWPBS staat voor Schoolwide Positive Behavior Support. Ik vertaal het als het kweken van verwende ettertjes. Begrijp me goed, ik wil niet terug naar fysieke straffen in het onderwijs, maar van alleen maar positieve feedback wordt een kind niet gezond, dunkt me. Laat staan dat het iets leert. Behalve dat kinderen door, van, en met elkaar leren, lees ik niets over het onderwijs: het lesgeven, de kennisoverdracht en -vergarig. Je zou dat toch verwachten bij de kernwaarden. Volgende hoofdstuk dan maar, dat Doel van ons onderwijs heet.

De tekst begint met: 'Ons onderwijs richt zich op de drie domeinen: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming'. De rest zal ik u besparen. Even verderop staan opsommingen van punten als Ruimte om te bewegen, Groepsdoorbrekend, Actief burgerschap (nogmaals: 6 jaar oud), **Executieve functies** en - helemaal aan het einde - Bereiken eindkwalificaties en Maximale uit elk kind halen. Al heb ik bij het laatste niet het idee dat ermee wordt bedoeld op lees-, schrijf- en rekenvaardigheid.

Geen incident

De rest van de 32 pagina's bevatten meer van dit soort treurnis (lees en huiver). Daar sta je dan als ouder, op zoek naar een school waar je kind iets kan leren. Een school die niet bang is corrigerend op te treden, zich realiseert dat je kleine kinderen niet mag behandelen als volwassenen en waar een duidelijke hiërarchie heerst die een rustig en helder leerklimaat schept, waarbinnen kennisoverdracht van leerkracht naar leerling centraal staat.

En dit is geen incident. Deze basisschool maakt deel uit van een koepelorganisatie van ruim 50 scholen. Ik vrees dan ook dat het bovenstaande exemplarisch is voor het huidige basisonderwijs. Om af te sluiten met een positief punt: ik weet nu tenminste wat er scheelt aan het Nederlandse (basis)onderwijs en het heeft niets met geld maken.

Resteert de vraag waarom een boerenlul als ik dat wél zie en degenen die ervoor verantwoordelijk zijn niet. Misschien moeten ze eens leren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces.

Bron: TPO april 2018